

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

Програма розрахована на дітей 4-5 років із загальним недорозвиненням мови, фонетико-фонематичним недорозвиненням, підвищеною стомлюваністю. Для демонстрації правильної мови дітям із ЗНМ у групу можливе запровадження дитини з нормативним розвитком мовлення.

Висновки. Завдання програми реалізуються у вигляді комплексів занять. Один комплекс дорівнює одному дню перебування дитини на групі протягом 1 години. Один комплекс складається з двох занять (мовного та аплікації) та перебування дитини в ігровому просторі на зміні між заняттями.

Таким чином, за допомогою таких занять розвиваються всі сторони дитини. Не забуваючи і про дрібну моторику, ігрову діяльність та спілкування з однолітками.

Список використаних джерел:

1. Бартенева Л.І. Підготовка дітей із загальним недорозвиненням мовлення старшого дошкільного віку до оволодіння орфографією : автореф.дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2000. 18 с.
2. Логопсихологія / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Знання, 2010. 293 с.
3. Шеремет М. К. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти. *Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції*. Полтава, 2019. С. 43-48.

Форостян О. І., Бердега А. В.

РОЛЬ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Постановка проблеми. У статті розглядається значущість комп'ютерних технологій у корекційній роботі з дітьми старшого дошкільного віку. Комп'ютерні технології є сучасною реальністю їх використання в освітньому процесі. Застосування комп'ютерної техніки дозволяє оптимізувати педагогічний процес, індивідуалізувати навчання дітей із порушеннями розвитку та значно підвищити ефективність будь-якої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цей напрямок розробляють такі дослідники: В.П. Беспалько, О.П. Глоба, А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук, О.І. Кукушкіна та ін. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему спеціальної освіти, вирішується питання на рівні методології, визнаючи за комп'ютерними засобами їхню безперечну ефективність та своєчасність.

Визначаючи ефективність комп'ютерних технологій та порівнюючи їх з іншими засобами навчання, наголошується на їхній перевазі, яка полягає:

- у можливості індивідуального корекційного навчання;
- у можливості забезпечити кожній дитині адекватних особисто для неї темпу та способу засвоєння знань;

- у поданні можливості самостійної продуктивної діяльності;
- у забезпеченні градуйованої системної допомоги [2].

Аналізуючи успіхи у сфері корекційної педагогіки у різних країнах, О.І. Кукушкіна стверджує, що «роль комп'ютерних технологій у спеціальній освіті виходить за межі традиційної ролі нового засобу навчання. Визнано, що для дітей з порушеннями розвитку комп'ютерні технології є унікальним засобом, здатним забезпечити взаємодію та спілкування з навколишнім світом» [3].

Таким чином, комп'ютерні технології дають можливість:

- «мотивувати навчальну діяльність дитини у тих випадках, коли жодними іншими засобами це зробити не можна»;
- створювати нові «обхідні шляхи» навчання, можливі лише на базі цих технологій;
- «розробки технологій виявлення співвідношення між розвитком та навчанням»;
- знаходити суттєво ефективніші способи вирішення традиційних навчальних та корекційних завдань;
- розробки нових способів якісної індивідуалізації навчання» [1].

Як свідчать дослідження В.І. Галущенко, Н.Г. Пахомова, С.Д. Притиковська, М.К. Шеремет, та ін., які розкривають питання виховання та навчання дітей із загальним недорозвиненням мови, його вивчення, подолання системного мовленнєвого недорозвинення, як правило, має тривалу та складну динаміку. Тому використання у корекційно-освітньому процесі спеціальних комп'ютерних технологій, які враховують закономірності та особливості розвитку дітей із загальним недорозвиненням мови, дає можливість збільшити ефективність корекційного впливу, форсувати процес підготовки старших дошкільнят та молодших школярів до навчання грамоти, запобігти виникненню у них вторинних розладів письма отже, знизити ризик соціальної дезадаптації. Як зазначають усі дослідники, «структура порушень за загального недорозвинення мови визначає необхідність проведення планомірної системної корекційної роботи з опорою на збереження сприйняття. Не сформованість фонетичних компонентів мови, а також вторинне недорозвинення фонематичного слуху створюють значні труднощі при корекції фонетико-фонематичних розладів Вони зумовлені складністю практичного пояснення характеристик усного мовлення» [1; 2; 3].

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку з цим комп'ютер має широкий потенціал використання для розвитку різних аналізаторних систем у процесі виконання та контролю за діяльністю. Так, «візуалізація основних компонентів мовлення у вигляді доступних для дитини образів дозволяє активізувати компенсаторні механізми на основі зорового сприйняття.

Недорозвинення вербальної пам'яті та порушення уваги у вигляді їх нестійкості та низької концентрації у дітей з недорозвиненням мовних компонентів мовної системи визначають необхідність проведення цілеспрямованої роботи з подолання цих розладів.

Так як у дітей старшого дошкільного віку краще розвинена мимовільна увага, то зміст навчання, що приводиться в яскравому, цікавому та доступному для дитини вигляді, підтримує інтерес та звертає на себе увагу. «У цьому випадку застосування комп'ютерних технологій стає особливо доцільним, оскільки дозволяє надавати інформацію у привабливій формі, що не тільки прискорює запам'ятовування змісту, а й робить його осмисленим та довготривалим» [3].

Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями мовлення включає виявлені в дітей віком цієї категорії психологічні стани невпевненості і страху не впоратися з дорученою роботою, невпевненість у своїх здібностях у спілкуванні, страх суспільства, що знову ж таки призводить до невдач у спілкуванні, що, своєю чергою, має несприятливий вплив на емоційний та психічний стан та розвиток дитини. У зв'язку з цим необхідно планувати корекційну діяльність, «спрямовану на формування та розвиток комунікативних навичок дитини, здатності отримувати інформацію з мовленнєвого спілкування, широкі можливості для якої надають комп'ютерні засоби навчання» [1]. Як зазначає О.І. Кукушкіна, «спілкування з комп'ютером стає для дитини певною мірою знеособленим, і малюк, не відчуває страху, вчиться довіряти співрозмовнику. Крім того, комп'ютерні вправи дозволяють моделювати різні ситуації спілкування та повторювати діалог з тим самим партнером необхідну для дитини кількість разів, що у реальному житті утруднено».

Наступною складовою використання комп'ютерних технологій є положення про те, що «елементи комп'ютерного навчання допомагають формувати у дітей знакову функцію свідомості, що є важливим для їхнього мовленнєвого та інтелектуального розвитку. Формування та розвиток знакової функції свідомості, розвиток вербальної пам'яті та уваги, словесно-логічного мислення створюють передумови для корекції лексико-граматичних порушень та сприяють формуванню та розвитку мовленнєвих засобів у дітей старшого дошкільного віку» [3]. Ще однією з «переваг спеціалізованих комп'ютерних засобів навчання є те, що вони дозволяють значно підвищити мотиваційну готовність дітей до проведення корекційних занять шляхом моделювання корекційно-розвивального комп'ютерного середовища, комп'ютерна модель вкрай приваблива для дітей, що забезпечує мотивацію вступу в контакт із партнером зі спілкування» [2]. Спілкування з комп'ютером викликає у дітей живий інтерес, спочатку як ігрова, а потім як навчальна діяльність. Цей інтерес лежить в основі формування таких важливих структур, як пізнавальна мотивація, довільні пам'ять та увага, а саме ці якості забезпечують психологічну готовність дитини до навчання в школі. У процесі занять із застосуванням комп'ютера діти навчаються долати труднощі, контролювати свою діяльність, оцінювати результати. Завдяки цьому стає ефективним навчання цілепокладання, планування та контролю через поєднання різних прийомів. Вирішуючи задану комп'ютерною програмою проблемну ситуацію, дитина прагне досягнення позитивних результатів,

підпорядковує свої дії поставленій меті. Крім того, важливим моментом підготовки дітей до оволодіння листом є формування та розвиток спільної координованої діяльності зорового та моторного аналізаторів, що з успіхом досягається на заняттях з використанням комп'ютера.

Висновки. Таким чином, використання комп'ютерних засобів навчання є частиною логопедичних технологій. Заняття на комп'ютері мають велике значення у розвиток всіх аналізаторних функцій дитини, на формування мовленнєвих і комунікативних навичок. Використання комп'ютерних технологій у процесі корекції загального недорозвинення мови у дітей старшого дошкільного віку дозволяє поєднувати корекційні та навчально-розвивальні завдання логопедичного впливу, враховувати закономірності та особливості психічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Глоба О. П., Вихованець Б. О. Інноваційні технології в умовах інклюзивного навчання осіб з порушеннями психофізичного розвитку. Сучасні теоретичні та практичні аспекти у вирішенні послідовності реалізації «Стратегії розвитку народної та альтернативної» медицина на первинній ланці», Київ, 2018.
2. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Київ: Атол, 2011. 274 с.
3. Конопляста С. Ю., Сак Т.В. (2012) Логопсихологія: навч. посібник. Київ: Знання. 293 с.

Форостян О. І., Васильєва К. Ю.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПІСОЧНОЇ ІГРОТЕРАПІЇ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЮЧІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Постановка проблеми. Перші контакти дітей один з одним відбуваються у пісочниці. Пісок нерідко діє дітей як магніт. Перш ніж вони встигнуть усвідомити, що роблять, їхні руки самі починають просіювати пісок. При цьому обов'язково працюють обидві руки, а не одна ведуча. Між руками дитини та піском виникає своя розмова. Адже руками можна зібрати пісок у гірку, вирівняти його поверхню, залишити на ньому свої відбитки, сліди, намалювати цілі картини. У пісочному світі дитина відчувається захищеною, тут їй комфортно, все зрозуміло та близько.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адже за допомогою пісочної терапії можна не лише гармонізувати психоемоційний стан, а й вирішити безпосередньо корекційно-розвиваючі завдання. Над цими роботами працювали такі автори як В. І. Галущенко [1], Лозович О. Д., Тур Р. Й. [2], Рібцун Ю. В. [3].

Виклад основного матеріалу дослідження. У логопедичному кабінеті розміщено два пісочні ящики, розміром 50х70х8 см, пофарбовані в блакитний колір. Один використовується для малювання піском на склі – пісочна